

Załącznik do uchwały
Nr X/71/2011
Rady Miejskiej Wałbrzycha
z dnia 31 marca 2011 roku

Program
przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
dla miasta Wałbrzycha
na lata 2011 - 2015

WAŁBRZYCH marzec 2011 rok

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1882 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.).

Program jest spójny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2006 - 2016,
- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Wałbrzycha na lata 2009 – 2015,
- Gminnym Systemem Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną dla Miasta Wałbrzycha na lata 2009 – 2015,
- Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Wałbrzycha na 2011 rok.

Wstęp

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody” [Nowakowska, 2008, s. 21]. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw [Sasał, 2005, s. 16–19].

Istnieje przekonanie, że przemoc jest zjawiskiem marginalnym, występującym wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu [Tomaszewska, 2007, s. 36–37].

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana, jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Wałbrzycha ma charakter długofalowy. Działania

Programu obejmują lata 2011–2015. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. Analiza problemów społecznych na terenie Wałbrzycha.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Z danych statystycznych Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy wynika, że wskaźnik bezrobocia dla regionu wałbrzyskiego w listopadzie 2010 był wyższy niż wskaźnik innych regionów i wynosił 18,9% przy wskaźniku bezrobocia w Polsce na poziomie 11,7%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z Powiatowym Urzędzie Pracy w Wałbrzychu (wg danych z końca lutego 2011 roku) wynosi 8.020 z czego, 1.707 osób pobiera zasiłek dla bezrobotnych.

Ze statystyk policyjnych wynika, że w 2010 roku na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Wałbrzychu przeprowadzonych zostało 915 interwencji domowych, w tym samym okresie założono 590 Niebieskich Kart.

Według danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2010 roku było 589 zgłoszeń osób do leczenia odwykowego – z tego 149 osób podjęło leczenie.

Wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu objęto w roku 2010 rodzin 5 452, w których żyje 13 637. Policjanci Miejskiej Komendy Policji w Wałbrzychu przesłali do MOPS w roku 2010 ok. 178 „Niebieskich kart”. W tym okresie w 29 przypadkach również pracownicy socjalni zainicjowali procedurę „Niebieskie Karty”.

W 2010 roku 19 rodzin z terenu Wałbrzycha korzystało z pomocy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy przy ul. Ogrodowej prowadzonego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu.

Ofiarami przemocy były najczęściej kobiety i dzieci. Sprawcami byli mężczyźni, w większości przypadków uzależnieni od alkoholu.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie Wałbrzycha w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

II. Zasoby w zakresie przeciwdziałania przemocy:

Instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie na terenie Wałbrzycha:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu Zespoły Pracy Socjalnej Nr 1,2,3,4,5

Dział Profilaktyki Uzależnień i Interwencji
Kryzysowej MOPS
Centrum Integracji Rodziny
Zespół ds. Bezdomnych

Komenda Miejska Policji w Wałbrzychu Wydział Prewencji

Urząd Miejski w Wałbrzychu	<p>Wydział ds. Patologii Nieletnich Komisariat I, Komisariat II Komisariat II Komisariat IV Komisariat V Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wałbrzychu Wydział Infrastruktury Miasta Dział Gospodarki Lokalowej Straż Miejska Placówki oświatowo - wychowawcze</p>
Sąd Rejonowy w Wałbrzychu	<p>Wydział Karny Wydział Rodzinny i Nieletnich Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania Orzeczeń w Sprawach Nieletnich</p>
Prokuratura Rejonowa w Wałbrzychu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałbrzychu	<p>Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie finansowany ze środków budżetu państwa Ośrodek Interwencji Kryzysowej dofinansowywany ze środków własnych przez Miasto Wałbrzych</p>
Placówki ochrony zdrowia Inne podmioty takie jak np. kościoły, organizacje pozarządowe itp.	

III. Zagrożenia w realizacji zadań:

- ubóstwo,
- problem uzależnienia od alkoholu wśród sprawców przemocy,
- bezradność ofiar przemocy,
- brak wiary ofiar przemocy w możliwość radykalnej zmiany,
- brak doświadczeń z izolowaniem sprawców,
- brak chęci współpracy rodziny w zakresie przewyciężania kryzysów,
- stereotypy panujące na temat przemocy w rodzinie,
- brak szczegółowych przepisów,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,

Iç. Czynniki pozytywne gwarantujące właściwą realizację Programu:

- poparcie działań i chęć współpracy służb i instytucji zajmujących się przemocą,
- dobre rozeznanie środowiska przez pracowników poszczególnych instytucji,

- fachowość i duża wiedza na temat przemocy wśród pracowników poszczególnych,

§. **Cel nadrzędny Programu:**

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Wałbrzycha,

CEL 1

Zapobieganie przemocy w rodzinie.

Działania

1. Budowanie lokalnego skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy na terenie Wałbrzycha.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny,
- wszystkie instytucje zajmujące się przemocą.

2. Diagnozowanie zjawiska przemocy.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny,
- wszystkie instytucje zajmujące się przemocą.

3. Rozpowszechnianie wiedzy o przemocy w rodzinie oraz o instytucjach udzielających Pomocy.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

4. Prowadzenie kampanii w zakresie uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie oraz promowanie modelu postępowania wolnego od przemocy.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

5. Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

6. Podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie poprzez szkolenia.

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- placówki oświatowo - wychowawcze,
- Środowiskowe Świetlice Opiekuńczo - Wychowawcze,

CEL 2

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurami.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny - Grupy Robocze.
- Funkcjonariusze Policji i Straży Miejskiej,
- Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Działu Profilaktyki i Interwencji Kryzysowej,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia.

2. Zapewnienie możliwości poradnictwa medycznego, badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

Realizatorzy:

- placówki ochrony zdrowia

3. Poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i rodzinne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

- specjaliści Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej - Działu Profilaktyki i Interwencji, Kryzysowej - Centrum Integracji Rodziny,
- specjaliści Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- specjaliści Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- specjaliści Ośrodka Interwencji Kryzysowej,

4. Udzielanie interwencji kryzysowej i wsparcia.

Realizatorzy:

- specjaliści Działu Profilaktyki Uzależnień i Interwencji Kryzysowej MOPS - Centrum Integracji Rodziny
- specjaliści Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,

- specjaliści Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
 - specjaliści Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
5. Ochrona przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;

Realizatorzy:

- Funkcjonariusze Policji,
- Prokuratorzy Prokuratury Rejonowej,
- Sędziowie Sądu Rejonowego,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

6. Zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy.

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

7. Zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania, poprzez skierowanie do filii Domu - mieszkania przejściowego oraz pomocy w uzyskaniu lokalu socjalnego.

Realizatorzy:

- Pracownicy socjalni Zespołów Pracy Socjalnej MOPS i Zespół ds. Bezdomnych MOPS
- Wydział Infrastruktury Miasta Dział Gospodarki Lokalowej Zespół Lokalowy Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu

CEL 3

Skuteczne działania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat instytucji udzielających wsparcia sprawcom oraz realizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych,

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny,
- wszystkie instytucje zajmujące się przemocą.

2. Objęcie sprawców przemocy programami korekcyjno-edukacyjnymi.

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

3. Poradnictwo psychologiczne z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.

Realizatorzy:

- specjaliści Działu Profilaktyki Uzależnień i Interwencji Kryzysowej MOPS - Centrum Integracji Rodziny
- specjaliści Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- specjaliści Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- specjaliści Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

4. Izolowanie sprawców od ofiar.

Realizatorzy:

- Funkcjonariusze Policji,
- Prokuratorzy Prokuratury Rejonowej,
- Sędziowie Sądu Rejonowego
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

5. Zapewnienie miejsca w Integracyjnym Domu dla Bezdomnych.

Realizatorzy:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

6. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

Realizatorzy:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

§I. Finansowanie Programu.

Program będzie finansowany ze środków budżetu miasta, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł oraz w ramach środków własnych instytucji realizujących zadania.

§II. Monitorowanie i ewaluacja.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Radzie Gminy przedkładane będzie raz do roku sprawozdanie z realizacji Programu. Dla zbadania skuteczności programu prowadzona będzie ewaluacja, a na podstawie wniosków Zespół Interdyscyplinarny może zaproponować zmiany do Programu.